

Nr 109.

Av herr **Hagberg** i Luleå m. fl., *angående åtgärder för utveckling av det svenska musiklivet.*

Det råder inget tvivel om att musiken numera erövrat en viktig plats i samhällets såväl kulturella som sociala liv. Genom radion har denna konstform blivit åtkomlig för största delen av vårt folk på ett helt annat sätt än både litteratur och bildande konst. Ungefär halva radioprogrammet upptar musik, från de enklare till de mera komplicerade formerna. Vårt konsertväsende har nått en viss utveckling, grammofonskivornas upplagor stiga och även notförsäljningen ökar. Ur social synpunkt förtjänar framhållas det stora antal musiker och musikpedagoger, som finnas i Sverige. Svenska musikerförbundet har nu ca 15 000 medlemmar (varav ca 3 000 helt engagerade i musikalisk verksamhet), verksamma i orkestrar och danskapell, som sångare och instrumentalister. Sveriges musikpedagoger äro sammanslutna i ett flertal förbund, Sveriges kyrkomusiker äro sammanslutna i Sveriges allmänna organist- och kantorsförening och Sveriges kyrkosångarförbund, tonsättarna äro sammanslutna i Föreningen svenska tonsättare, etc.

Även bland fritidsintressena intar musiken en framträdande plats. Framför allt är körernas antal stort i Sverige. Enbart Sveriges körförbund omfattar ca 500 körer, men även ett flertal andra riksomfattande körorganisationer äro i verksamhet, såsom Svenska sångarförbundet, Svenska baptisternas sångarförbund, etc. Vi ha också i Sverige sedan 1928 en riksorganisation för aktivt arbetande orkesterföreningar med en större eller mindre procent amatörer, Sveriges orkesterföreningars riksförbund, som nu omfattar 62 orkestrar (dessutom finnas givetvis andra orkestrar, som inte fylla villkoren för inträde). Vi ha också en stor skara av musikutövande amatörer av de mest skilda slag.

Denna till synes vackra bild har emellertid allvarliga skuggsidor. Många möjligheter till musikodling ha lämnats outnyttjade, och musikutövningen har inte fått den hjälp och den vägledning den skulle behöva, varför dess kvalitet ofta är onödigt låg och dess repertoar ensidig. Orsakerna därtill kunna sökas i flera olika förhållanden, såsom de svårigheter med vilka vårt konsertväsende har att kämpa: själva konserternas ofta opersonliga prägel (ofta skulle det talade ordet göra konserten mera tilldragande) och även deras borgerligt-kyrkliga programval; viktigt är också att påpeka musikens ofta mycket undanskymda plats i skolorna (vid läroverken tillämpas ännu

inte 1933 års stadga), vilket har verkat ofördelaktigt på hela vår musik-kultur. Den privata undervisningen är på några områden relativt god (främst gäller detta pianoundervisningen), men på andra mycket försummad eller dyr och svåråtkomlig. Framför allt gäller detta god sångundervisning. Vidare har orkestermusiken — både i den privata och offentliga musikodlingen — utvecklats på bekostnad av den intimare musiken (kam-marmusiken), som alltid borde vara den naturliga grunden för musik-utövningen. I detta hänseende är den folkliga musikskolan i Arvika ett steg i rätt riktning, men den har inte kunnat räcka till för alla de uppgifter en folklig musikutbildning skulle kräva.

I denna situation vore det önskvärt att staten på något vis bidroge till att avhjälpa den okunnighet och planlöshet som i dessa ting är rådande på flera områden. Det finns emellertid redan nu en staten underställd institution, som har till uppgift att främja musikodlingen i Sverige, »att ur såväl estetisk som kulturell synpunkt vårda och främja tonkonsten», nämligen musikaliska akademien. Den har emellertid i allt för hög grad inskränkt sig till en enbart registrerande funktion, ofta även — tack vare sin otidsenliga organisation — till en hämmande och hejdande roll. Det vore lämpligt, att den på olika sätt reformerades, så att den kunde utvecklas till en initiativtagande, aktiv institution, som ständigt följer konsertväsendet, musikundervisningen, musiklitteraturen etc., inte bara i Sverige utan också i utlandet, och ständigt strävar att utnyttja sina erfarenheter i praktiska initiativ och handlingar. Den svenska musikodlingen är nämligen på ett helt annat sätt än både litteraturen och de bildande konsterna beroende av statliga och kommunala åtgärder. Alla Sveriges konsertgivande orkestrar gå med förlust och måste således till en del existera på statliga och kommunala medel. Skolorna — och således även deras musikundervisning — äro till största delen bekostade av stat och kommun. Den privata musikundervisningen — fast minst i fråga om piano — är otillräcklig och ofta obefintlig. Många musklärare och musiker i Sverige äro veritabla mångsysslare. Omkring 1 700 av våra kyrkliga musiktjänster äro förenade med folkskollärartjänster.

För att överblicka och råda bot på dessa förhållanden behövs en institution, som med all energi går in för att förbättra vår musikundervisning, som på alla sätt strävar att öka musikförståelsen i vida kretsar och befrämja amatörmusikodlingen och konsertverksamheten, som uppmuntrar svenska tonsättare och solister, etc. Många uppslag för en smidig organisation av en sådan verksamhet skulle kunna hämtas från andra länder; så t. ex. har i England ett »British Council of Arts» befrämjat konsertserier genom att taga vara på lokala initiativ och bistå med råd, planläggning och penningmedel, i den mån sådant behöfts.

För att bestämma hur en sådan institution skall planläggas fordras givetvis en utredning av musikaliska akademiens nuvarande befogenheter

och verksamhet samt en undersökning av på vilka vägar den svenska musikodlingen bäst skulle främjas. Musikaliska akademien företer nämligen en rad föråldrade drag, som gör den olämplig att omedelbart överta dessa uppgifter. Så fick Kungl. Maj:t först genom stadgarna år 1940 rättighet att inverka på tillsättningen av akademiens ämbetsmän och musikhögskolans lärare. Men akademiens högste chef, dess preses, utses fortfarande av akademien själv. Ledamöterna äro dessutom i stor utsträckning inte aktivt verksamma i vårt musikliv, och flera områden av musikodlingen äro icke representerade.

Vid en utredning böra representanter för alla musikodlingens områden anlitas, såsom för den musikintresserade allmänheten, musikpedagogerna, skolornas musiklejare, musikhögskolans lärare och elever, den folkliga musikutbildningen, Stockholms musikbildningskommitté, kyrkomusikerna, folkskollärarna, Sveriges utövande musiker, däribland militärmusikerna, tonsättarna och musikforskningen. Dessutom måste beaktas, att musiken bör vara åtkomlig för alla samhällsklasser och i möjligaste mån för alla delar av landet, för att den skall kunna fylla sin stora kulturella mission.

Som riktigaste konkreta åtgärder vilja vi framhålla:

1) En nämnd av flera helanställda musikkonsulenter bör skapas, eventuellt anknuten till musikaliska akademien, med uppgift att undersöka och befrämja musikodlingen i olika delar av vårt land, att ordna kurser och utge musikkonstlitteratur, att sprida kännedom om värdefull repertoar, att bistå musikstuderande med råd, etc.

2) Frågan om utökade eller nya lokaler för musikhögskolan, musikaliska akademien och dess bibliotek — som nu verkar som enda musikaliska centralbibliotek för hela landet med en utlåningssiffra på 50 000 volymer per år — bör lösas snarast möjligt.

3) En andra musikhögskola bör inrättas i Göteborg, vilken stad torde vara den lämpligaste, bland annat därför att där redan finnas Göteborgs orkesterskola och folkskoleseminarium. En utredning torde visa att en sådan andra musikhögskola är befogad.

Med stöd av vad ovan sagts hemställa vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig utredning angående de åtgärder som böra vidtagas för att utveckla det svenska musiklivet, den funktion som musikaliska akademien härvidlag bör utöva och de förändringar i denna institutions organisation och verksamhetsområden som kunna anses påkallade, samt militärmusikens ställning.

Stockholm i januari 1947.

H. Hagberg.

Fritjof Lager.

Gerda Linderot.